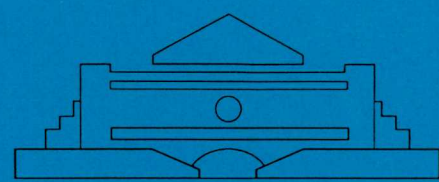

Σ
U
M
M
A
Я
I
A

I
U
Я
I
D
I
C
A

S
U
M
M
A
R
I
A

I
U
R
I
D
I
C
A

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

PARLAMENDIINFO KESKUS

3/2003

Valik ülevaateid
välisajakirjanduses
ilmunud artiklitest.
Uued raamatud Eesti
Rahvusraamatukogus

<http://www.nlib.ee/anded/www2.html#sumi>

SISUKORD

ÕIGUSLIK JÄRJEPIDEVUS JA BALTI RIIGID

- Peter Van Elsuwege
State continuity and its consequences : the case of the Baltic States 3

NAISED POLIITIKAS

- Meg Russell ; Colm O'Cinneide
Positive action to promote women in politics : some European comparisons 4

ISIKUTE VABA LIKUMINE EUROOPA LIIDUS

- Georgia Papagianni
Free movement of persons in the light of the new title IV TEC : from intergovernmentalism towards a community policy
- Daniel Wilsher
Economic migration into the European Union : standing at the crossroads 5

PAGULUSEST JA ILLEGAALSEST MIGRATSIOONIST

- Claire Brolan
An analysis of the human smuggling trade and the Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Air and Sea (2000) from a refugee protection perspective 6

KINNIPEETAVATE ARV SOOMES, HOLLANDIS JA ROOTSIS

- Hanns von Hofer
Prison populations as political construct : the case of Finland, Holland and Sweden 7

VIHAKURITEGEVUS

- Hans Joachim Schneider
Hasskriminalität : eine neue kriminologische Deliktskategorie 8

DOPINGUKURITEOD SOOME KRIMINAALSEADUSTIKUS

- Essi Kinnunen
Dopingrikokset rikoslakiin – uusin ase in dopinginvastaiseen taisteluun? 9

PÄRIMUSTEADMISTE KAITSE

- Bernard O'Connor
Protecting traditional knowledge: an overview of a developing area of intellectual property law 10

UUED ÕIGUSRAAMATUD EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUS 12

Summaria Iuridica võrguväljaanne: <http://www.nlib.ee/anded/www2.html#sumi>

Kirjandusnimestiku koostanud Maia Ruttu, ülevaated kirjutanud Aigi Kasvand, Helen Karukäpp, Tiia Melts, Katrin Ordlik ja Giina Kaskla

Väljaande koostanud Giina Kaskla

Ettepanekud ja kommentaarid: giina@nlib.ee

ÕIGUSLIK JÄRJEPIDEVUS JA BALTI RIIGID

Peter Van Elsuwege

State continuity and its consequences : the case of the Baltic States

Leiden Journal of International Law. Vol. 16 (2003) no. 2, p. 377-388.

Rohkem kui kümme aastat on möödunud Balti riikide naasmisest rahvusvahelisele areenile. Erimeelsused Eesti, Läti ja Leedu riigi õigusliku staatuse üle mõjutavad jätkuvalt nende riikide suhteid Venemaaga. Peamine vaidlusküsimus on, kas Balti riigid on uued riigid või iseseisvuse taastanud riigid. Vastus sõltub enne sõda toimunud Balti riikide inkorporeerimise õiguslikust analüüsist, aga sellega seonduvaid asjaolusid tõlgendavad vaidlevad pooled erinevalt. Üldiselt aktsepteeritakse seisukohta, et Balti riikide inkorporeerimine oli rahvusvahelise õiguse järgi õigusvastane. Ehkki isegi Nõukogude Liit on tunnistanud Molotov-Ribbentropi pakti õigustühisust, keeldub Venemaa tunnustamast Eestit, Lätit ja Leedut sõjaeelsete riikide õigusjärglastena. Nõukogude Liit käsitas Baltimaade iseseisvumist siseriikliku põhiseadusliku tülüküsimusena, millel ei ole rahvusvahelist mõõdet, ning Venemaa jätkab seda joont ja kohtleb Balti riike järjekindlalt uute riikidena.

Artikli autor analüüsib rahvusvahelise õiguse põhimõtte *restitutio ad integrum* rakendamist Balti riikide riikliku järjepidevuse küsimuses. Ta kirjeldab võistlevaid seisukohti ning vaatleb nendest tulenevaid poliitilisi ja õiguslikke tagajärgi NATO ja Euroopa Liidu laienemise kontekstis.

Autor osutab, et erinevad tõlgendused ei ole pelgalt õigusteoreetiline vaidlus, vaid neil on oluline mõju riikide poliitikale: kodakondsuse määramisele, piiriküsimuste lahendamisele ja välislepingute kehtivaks või kehtetuks tunnistamisele. Ajalooline riiklik järjepidevus on oluline element Balti riikide naasmisel Euroopasse ning Euroopa Liit ja läneriigid on Eesti, Läti ja Leedu riiklikku järjepidevust täiel määral tunnustanud ning kohelnud neid võrdselt näiteks Poola, Tšehhi ja Ungariga. See on õigustanud ka Balti riikide erinevat kohtlemist, võrreldes teiste endiste Nõukogude Liidu vabariikidega.

Siiski võib täheldada teatavat pingevälja poliitiliste ja õiguslike kaalutluste vahel. Ühelt poolt suurem osa kolmandaid riike tunnustab Balti riikide õiguslikku järjepidevust ja nõustub, et Nõukogude Liidu tegevus oli õigusvastane. Teiselt poolt ei ole võimalik teha nagu, nagu 50 okupatsiooniaastat poleks olnudki: võttes arvesse venekeelset elanikkonda, piiriprobleeme ja Kaliningradi olemasolu, ei saa taastada olukorda, mis oli enne Teist maailmasõda. Samuti ei saa Euroopa Liit mööda vaadata venekeelse vähemuse kohtlemisest tulevastes liikmesriikides ega nende riikide kodakondsuspoliitikast. Autor tunnustab, et Eesti ja Läti ei ole läinud vastuollu rahvusvahelise õigusega, keeldudes andmast Vene immigrantidele automaatselt kodakondsust. Euroopa Liidu surve ei ole kodakondsus- ja keelepoliitika muutmise osas olnud kuigi tugev. Euroopa Liit on tunnustanud Balti riikide õiguslikku järjepidevust ja seetõttu ei saagi tugevamat survet avaldada. Rohkem on Euroopa Liidu poolt tähelepanu pööratud integratsiooniprogrammidele ja riigikeele õpetamisele.

Balti riikide käitumine osutab sellele, et õiguslikud argumendid ei ole lahus poliitilistest kaalutlustest ning esikohal on ikka rahvuslikud huvid. Selle tunnistuseks osutab autor kahele näitele: Leedu ei olnud piiriläbirääkimistel üldse huvitatud õiguslikust järjepidevusest ega ennesõjaaegsete piiride taastamisest. Välislepingute osas on üldiselt kõik Balti riigid rõhutanud enne 1940. aastat sõlmitud lepingute kehtivust. Nõukogude Liidu poolt sõlmitud lepingutega kaasnevaid kohustusi ei tunnistata, kuid teatud juhtudel ei ole siiski tahetud loobuda kasust, mida need pakuvad.

Kõik Balti riigid on üles näidanud paindlikkust õigusliku järjepidevuse põhimõtte rakendamisel ning praktika on kinnitanud, et täielik ja piiramatu *restitutio ad integrum* on pigem õiguslik fiktsioon. Ometi ei tähenda see, et Baltimaade riikliku järjepidevuse põhimõttel poleks mingit mõju ja tähendust – lisaks sümboolsele ja moraalsele tähendusele on

sellel ka konkreetsed praktilised tagajärjed. Autor rõhutab Balti riikide juhtumi unikaalsust ja tõdeb, et rahvusvahelise juriidilise isiku taastamine on nii õiguslikus kui ka poliitilises mõttes uus kogemus.

Refereerinud Giina Kaskla

NAISED POLIITIKAS

Meg Russell ; Colm O'Cinneide

Positive action to promote women in politics : some European comparisons

International and Comparative Law Quarterly. Vol. 52 (2003) no. 3, p. 587-614.

Naiste alaesindatus poliitikas on teema, mis on jätkuvalt esil kõikjal maailmas. Parlamentidevahelise Liidu andmetel on ainult 14,7% maailma seadusandjatest naised. Mitte kusagil ei ole mehed ja naised esinduskogus võrdselt esindatud. Mitmetes arenenud riikides on see suhtarv iseäranis väike: nt USAs on parlamendi alamkojas naised 14%, Ühendkuningriigis 18%, Prantsusmaal 12% ja Itaalias 10%. Naiste esindatuse kõrgem tase on saavutatud nn positiivse diskrimineerimisega: suhteliselt kõrged näitajad on Lõuna-Aafrika Vabariigis ja Argentinas, kus seadusega kehtestatud kvoot tagab, et 30% parlamendiliikmetest oleksid naised. Naiste positiivne erikohtlemine (*positive action*) sai alguse 1970. aastatel Põhjamaades, kus see võeti tarvitusele vabatahtlikus korras, ja on tänaseks levinud üle maailma.

Mõnel pool on aga tekkinud õiguslikke takistusi positiivsete erimeetmete rakendamisel. Suurbritannias kasutas 1996. a kvoodisüsteemi erakonnasiseselt leiboristlik partei, mis aga kohtuotsusega tunnistati lubamatuks soolise diskrimineerimise seaduse alusel. 2002. a Suurbritannias vastu võetud seadus (*Sex Discrimination (Election Candidates) Act*) lubab nüüd erakondadel, juhul kui nad seda tahavad, kasutada naiskandidaate eelistavaid meetmeid.

Artiklis võrreldakse Suurbritannia olukorda teiste Lääne-Euroopa riikidega. Lähemalt kirjeldatakse Rootsi, Norra, Saksamaa ja Prantsusmaa olukorda, et selgitada, kas ja kuidas on neis riikides õiguslikult võimalik valimistel (või kandidaatide ülesseadmisel) kasutada naiste suhtes positiivset erikohtlemist. Analüüsitakse nende riikide seadusi (võrdõiguslikkuse seadused, valimisseadused, erakonnaseadused) ja põhiseaduse tõlgendamise praktikat. Käsitletakse ka eelistava režiimi kasutamise lubatavust Euroopa Ühenduse õiguse ja inimõiguskonventsioonide seisukohast.

Naiste esindatus parlamendis on kõige suurem Rootsis (43%) ja Norras on see peaaegu samal tasemel. Ka üldine õiguslik regulatsioon on Rootsis ja Norras sarnane. Erakondadel on täielik autonoomia kandidaatide valikul ja see toimub erakonna sisereeglite alusel. Mõlemas riigis toimub kandidaatide esitamine valimisteks erakonna üldnimekirja alusel, seetõttu on soolise tasakaalu saavutamine nimekirjades lihtsam, võrreldes Suurbritannia ja Prantsusmaa valimissüsteemiga.

Norra oli esimene riik, kus parteid hakkasid võrdõiguslikkuse edendamiseks kasutama positiivset erikohtlemist, ja ka positiivsed erimeetmed on Norras seadustatud – st meeste ja naiste erinev kohtlemine ei ole keelatud. Lisaks on soolise võrdõiguslikkuse seadusega kehtestatud 40% sookvoot avalikus sektoris (mis ei hõlma aga valitavaid ametikohti). Ja ehkki valitsuse moodustamisel ei ole sookvoot kohustuslik, on alates 1986. aastast kõik peaministrid järginud põhimõtet, et 40% valitsuskabinetist moodustavad naised. Enamik Norra parteisid on viimase 10 aasta jooksul rakendanud positiivseid erimeetmeid, et naised oleks valimisnimekirjades vähemalt 40%.

Kuigi Saksamaal on erakondade tegevus üksikasjaliselt reguleeritud, ei ole kvootide kasutamine meeste ja naiste võrdsema esindatuse saavutamiseks keelatud. Kui on täidetud põhiseadusega kehtestatud erakonnasisesse demokraatia nõue, siis on erakonnal õigus ise

määrata kandidaatide valikuprotseduurid vastavalt valimisseadustele ja erakonna põhikirjale. Praegu on enamik erakondi Saksamaal – peamiselt avaliku surve tõttu – tunnistanud, et naisi eelistavad abinõud on vajalikud, ja kasutavad valimisnimekirjade koostamisel kvoote. Ainsana ei kasuta eelistavat süsteemi liberaalid.

Prantsusmaal on traditsiooniliselt poliitikas vähe naisi ja olukorra muutmine positiivse diskrimineerimise abil oli kuni viimase ajani õiguslikult võimatu. Erakonnad on omal initsiatiivil algatanud naisi toetavat tegevust, kuid nt sotsialistliku partei taoline üritus 1997. a ei toonud kaasa eriti head tulemust (erakonnast valituks osutunute hulgas oli naisi 16,7%). Kahel korral (1982, 1999) on Prantsusmaal püütud seadustada kvooti, et valitavas esinduskogus ei tohi olla samasoolisi liikmeid rohkem kui 75%, ent mõlemal juhul tunnistas konstitutsioonikohus selle põhiseaduse vastaseks. 1999. a põhiseaduse muudatus tegi võimalikuks sellise valimisseaduse kehtestamise, mis lubab positiivseid erimeetmeid rakendada. Praegu kehtib Prantsusmaal Euroopa kõige radikaalsem kvoodipoliitika, kuid 2002. a parlamendivalimistel ei avaldanud see veel loodetud mõju. Märksa parema tulemuse saavutasid naised 2001. a kohalikel valimistel. Prantsusmaal on mindud isegi nii kaugele, et erakondade riiklik rahastamine sõltub esitatud kandidaatide soolisest tasakaalust: riiklik toetus väheneb proportsionaalselt, kui naisi on esitatud alla 49% – sama klausel käib muidugi ka meeste kohta, kuid tegemist on siiski puhtteoreetilise võimalusega.

Suurbritannia kohta vt ka: **Nicole Busby "Sex Equality in Political Candidature : Supply and Demand Factors and the Role of the Law". Modern Law Review, 2003, nr 2, lk 245-260.**

Refereerinud Giina Kaskla

ISIKUTE VABA LIIKUMINE EUROOPA LIIDUS

Georgia Papagianni

Free movement of persons in the light of the new title IV TEC : from intergovernmentalism towards a community policy

Yearbook of European Law 2002 (2003) p. 107-162.

Daniel Wilsher

Economic migration into the European Union : standing at the crossroads

Yearbook of European Law 2002 (2003) p. 163-193.

Isikute vaba liikumine on traditsiooniliselt olnud üks Euroopa integratsiooni peaesmärke. Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikkel 8A sätestas: "luua sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on kindlustatud 31. detsembriks 1993." Peagi selgus, et taoline privileeg peab Ühenduse kodanike kõrval paratamatult laienema ka kolmandatest riikidest pärit inimestele. Selle eesmärgi nimel on tegutsetud alates aastast 1975. Schengeni ruum rajati 1985 ja kolmas samm (koostöö justiits- ja siseasjades) lisati Euroopa Liidu raamidesse Maastrichti lepingus 1993. aastal. Koostöö Schengeni kokkuleppe raames on kahtlemata olnud Euroopa Liidu tugev võistleja antud valdkonnas, mistõttu ongi Schengeni viisaruumi puudutav õigus Euroopa Liidu õigustikku integreeritud.

Siiski ei saa praegu veel rääkida Euroopa Liidu ühisest poliitikast isikute vaba liikumise osas. Esiteks, kõik liikmesriigid ei osale selles ja kui ka tulevikus kavatsevad seda teha, siis ainult valikuliselt. Seda on näidanud Suurbritannia ja Iirimaa käitumine. Teiseks pole üldse võimalik rääkida puhtast Ühenduse poliitikast, kui vähemalt üks liikmesriik (Taani) on antud valdkonnaga seotud ainult rahvusvahelise õiguse pinnal, seevastu aga Euroopa Liitu mitte kuuluvad Norra ja Island on tihedalt hõlmatud.

Isikute vaba liikumisega seonduvad küsimused on seni kuulunud valitsustevahelise koostöö alla. Üha selgemaks muutub, et inimeste vaba liikumine peab olema Ühenduse poliitikasse

integreeritud. Georgia Papagianni uuribki oma artiklis põhjalikult taolise arengu võimalikkust ning jõuab järeldusele, et Ühenduse poliitika isikute vaba liikumise alal on siiski veel algstaadiumis. Lahendamata on hulk õiguslikke, praktilisi ja poliitilisi probleeme, mis on põhjustatud liikmesriikide soovist kaitsta oma rahvuslikke huve ja tagada turvalisus.

Daniel Wilsheri artikkel käsitleb majandusliku migratsiooni probleeme Euroopa Liidus. Euroopa Komisjon peab immigratsiooni üheks osaks Euroopa Ühenduse tööhõive ja tööstuse strateegiast, kuna kasvav tööliste ja oskuste puudujääk Euroopa Liidus hakkab ohustama majanduse arengut ja tervishoiusüsteemi elujõudu. Seetõttu on Komisjon poliitilistel ja majanduslikel põhjustel hakanud looma aluseid migrantide õiguste suurendamiseks. Kolmandate riikide kodanike vaba liikumise poliitika Euroopa Liidus teeb nad otseselt Euroopa Ühenduse õiguse subjektideks ja peab tagama neile võrdsed võimalused Euroopa Liidu kodanikega.

Komisjon on alati rõhutanud, et majandusliku integratsiooni vallas tuleb rakendada paindlikku poliitikat, et tagada migrantidele turvalisus ja võrdsed võimalused muutuvate majanduslike tingimuste kontekstis. Kolmandate riikide kodanikele võrdsete võimaluste tagamine põhineb pragmaatilistel kaalutlustel. Taoline poliitika oleks efektiivne nii praeguste Euroopa Liidus elavate migrantitöötajate kui ka uute tulijate jaoks.

Refereerinud Aigi Kasvand

PAGULUSEST JA ILLEGAALSEST MIGRATSIOONIST

Claire Brolan

An analysis of the human smuggling trade and the Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Air and Sea (2000) from a refugee protection perspective

International Journal of Refugee Law. Vol 14 (2002) no 4, p. 561-596.

Kolmanda aastatuhande alguseks on maailmas ühel inimesel 269st tulnud kokku puutuda ÜRO Pagulaste Ülemkomissari Ametiga, mis teeb kokku 22,3 miljonit meest, naist ja last. Kõige suurema pagulaste arvuga paistavad silma Afganistan, Burundi ja Iraak, samuti on põgenikevoolu põhjustanud sündmused Bosnia-Hertsegovinas, Sierra Leones, Somaalias ja Sudaanis.

1951. aasta ÜRO pagulasseisundi konventsioon ja selle 1967. aasta protokoll peegeldavad üldisi rahvusvahelise õiguse reegleid. Reeglite kohaselt peavad riigid vastu võtma varjupaigataotlejad, kes on põgenenud oma kodumaal valitseva ebainimliku kohtlemise või olukorra tõttu. Rahvusvahelisel tasandil reguleerivad inimõiguste kaitset ka mitmed muud kokkulepped. Pagulasseisundi konventsioon sõnastab pagulase mõiste järgmiselt: pagulane on isik, kellel on õigustatud hirm olla oma kodumaal taga kiusatud rassilisel, religioosel või rahvuslikul põhjusel, teistsugusesse sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitilise orientatsiooni pärast ning kes vajab kaitset selle riigi eest.

Asüüliisoovijad jagunevad kahte liiki: põgenikud ja nn majanduslikud migrandid – inimesed, kes on sunnitud pagema vaesuse ja võimaluste puudumise pärast. Sageli on väga raske vahet teha, kes on põgenik ja kes seda pole. Ennustuste kohaselt suureneb globaliseerivas maailmas põgenike hulk praegusest veelgi enam. Kuna heaoluriigid pole eriti huvitatud põgenike vastuvõtmisest, siis suureneb illegaalselt riiki saabujate hulk.

Inimsalakaubandus ei ole ohtlik ainult selles liikuva kuritegeliku raha tõttu, vaid sageli pannakse ohtu ka inimeste elu ja tervis. Võimatu on teha kindlaks, kui paljud põgenikud on sattunud vägistamise või muu vägivalda ohvriks või isegi surma saanud. Sageli tunneb sihtkohariik end ohvrina ja saadab põgenikud koju tagasi. Vastuvõtvale riigile pole kuritegevuse seisukohalt probleemiks ainult vahendajad, vaid ka illegaalselt riiki saabunud isikud, kuna transpordi eest tasumiseks on nad tihtipeale sunnitud tegelema narkoäri,

prostitutsiooni, kerjamise või varastamisega. Inimkaubitsejad sunnivad oma ohvritele peale tänapäevase orjanduse vorme.

Inimkaubanduse ja välismaalaste ebaseadusliku üle maa-, õhu- või merepiiri toimetamise vastu võitlemise protokoll (*Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air*), mis võeti vastu 15. detsembril 2000, püüab võidelda rahvusvaheliselt organiseeritud kuritegevuse vastu. Protokoll defineerib põgenikega salakaubitsemise järgmiselt: see on tarne eesmärgiga otseselt või kaudselt, finantsiliselt või teistsugusel viisil saada kasu seadusevastaselt riiki saabunud inimesest, kes ei ole rahvuselt või kodakondsusjärgselt selle riigi kodanik. Tavaliselt pole ebaseaduslikul teel riiki saabunud inimestel kas üldse dokumente või on need võltsitud.

Inimsalakaubandus on riikidevaheline organiseeritud kuritegevus. Näiteks Vene maffia suudab väga kergesti võltsida viisasid või teisi reisi- ja isikudokumente, et piiri ületamisel poleks mingeid takistusi. Euroopasse pääsemiseks on kolm suuremat teed, mille kaudu inimeste salakaubavedu toimub. Esimene on Balkani tee, mis läbib Türgit ja Balkani maid ning lõpeb tavaliselt Saksamaal. Teine marsruut läheb läbi Baltimaade Skandinaaviasse ja sealt Euroopa Liidu keskmesse. Kolmas tee kulgeb üle Gibraltari väina, mida kasutavad peamiselt Aafrikast tulevad inimesed. Austraalia on samuti põgenike jaoks väga populaarne transiitmaa. Sinna tullakse enamasti laevadega, asüülitaotlejad on peamiselt Kesk-Ida päritoluga, väga paljud tulevad Afganistanist ja Iraagist, samuti Lõuna-Hiinast. Transiidimaadeks on sageli veel Indoneesia, Hongkong ja Tai.

Kuritegelikud ühendused, kes tegelevad inimsmugeldamisega, jaotatakse kolme kategooriasse: amatöörid, väikesed organiseeritud grupid ja rahvusvahelised võrgud. Kõik suuremad pagulastransiidi teed on erinevate maffiaorganisatsioonide kontrolli all.

Inimkaubanduse vastase protokolliga eesmärgid on vältida sisserändajatega salakaubitsemist ja võidelda selle vastu, arendada riikidevahelist koostööd ning kaitsta smugeldamise teel saabunud isikute õigusi. Protokoll julgustab riike vastu võtma seadusi ja teisi meetmeid, mis kaitseksid illegaalselt sissetoodud inimesi, juhul kui ohtu satub nende tervis või julgeolek või juhul kui neid koheldakse ebainimlikult.

Laste ja naistega kaubitsemisest Euroopas vt ka: Ursula Smartt "Human Trafficking : Simply a European Problem?". *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 2003, nr 2, lk 164-177.

Refereerinud Helen Karukäpp

KINNIPEETAVATE ARV SOOMES, HOLLANDIS JA ROOTSIS

Hanns von Hofer

Prison populations as political construct : the case of Finland, Holland and Sweden

Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention. Vol. 4 (2003) no. 1, p. 21-38.

Soome, Rootsi ja Holland on sarnase majanduse ja sotsiaalse arenguga riigid ning kuritegevuse struktuur on neis samuti sarnane. Ometi on nendes riikides vanglaasukate arvu muutumine viimase 50 aasta jooksul olnud erinev. Soomes on kinnipeetavate arv vähenenud, Rootsis on see olnud enam-vähem püsiv ja Hollandis on pärast langust toimunud järsk tõus. Vaadeldava perioodi lõpul on võrdlusalustes riikides erinevused kadumas. Artikli autor vaatleb nende riikide karistuspoliitika ja vangide hulga seost. Autor rõhutab, et tema poolt on vaatluse alla võetud pikaajalised trendid, mis ei jälgi iga-aastasi või lühikeste ajaperioodide vältel toimunud muutusi.

Kinnipeetavate arvu vähenemine Hollandis 1950. ja 1960. aastatel oli põhjustatud karistusvastase ja tolerantse mõtteviisi domineerimisest ühiskonnas, mis tõi kaasa lühikeste

karistumäärade eelistamise. Aastail 1975–1985 toimusid riigis olulised muutused. Kuritegevuse kasv sundis 1980. aastatel valitsust karistuspoliitikat kardinaalselt muutma ning ajakohastama karistussüsteemi ja eraldama kuritegevusega toimetulekuks rohkem vahendeid. Kokkuvõttes kasvas ajavahemikus 1985–2000 vanglakohtade arv 5900-lt 15 700-ni. Kuritegevuse kasvu põhjustas majanduslik depressioon, immigratsioon ja uimastite levik. Karistuste suhtes varem valitsenud liberaalne ja humanne hoiak muutus samuti, avalik arvamus nõudis tõhusat kontrolli kuritegevuse üle.

Rootsis levis 1960. ja 1970. aastatel arvamus, et vangistus on kallis, ebaefektiivne ja kahjulik karistusviis, mida tuleks kasutada ainult piiratud juhtudel. Selline suhtumine valitses ka poliitikute, ametnike ja ajakirjanike hulgas. Rootsi karistuspoliitika on hoidnud vangide arvu kontrolli all ja see on viimase 30 aasta jooksul olnud küllaltki stabiilne. Alles 1990. aastate lõpust on see tõusma hakanud ja üle pika aja kavandati 2002. aastal 1000 uue vanglakoha loomist. Rootsi ühiskonnas ei vaidlusta keegi enam vanglakaristuse vajalikkust. Pigem on üldine toetus vanglakaristuste laialdasema kasutamise ja nende pikendamise poolt. Arengusuund on kokkuvõttes Hollandiga sarnane.

Kinnipeetavate arvu langus Soomes on seotud kahesuguste abinõude rakendamisega:

- 1) teatud kuritegude eest ei karistata enam vangistusega (nt joores auto juhtimine, vargus) ja rohkem kohaldatakse üldkasulikku tööd vanglakaristuse alternatiivina;
- 2) karistused on lühemad ja rohkem määratakse tingimisi karistusi.

Nende abinõude kombineeritud mõju on kaasa toonud pideva kinnipeetavate arvu vähenemise, sealjuures vangistusaja keskmine pikkus ei ole alates 1950. aastate keskpaigast oluliselt muutunud. Vangide arvu vähenemine Soomes on teadliku, pikaajalise ja süstemaatilise kriminaalpoliitika tulemus.

Geopoliitilistel põhjustel on Soome olnud rohkem kaitstud massilise immigratsiooni ja uimastite leviku eest. Nii Rootsis kui ka Hollandis on enamik vanglaasukaid välismaalased. Soomest seevastu rännati 1960. ja 1970. aastatel palju välja ning uimastid ei ole alkoholi soome kultuurist suutnud veel välja tõrjuda. Siiski seisab ka Soome juba praegu silmitsi üha suureneva sisserändajate hulga ja kasvava uimastite tarvitamisega.

Refereerinud Giina Kaskla

VIHAKURITEGEVUS

Hans Joachim Schneider

Hasskriminalität : eine neue kriminologische Deliktskategorie

Juristenzeitung (2003) Nr. 10, S. 497-504.

Vihkamisest ja eelarvamustest põhjustatud kuritegevus, milles põimuvad rassistlikud ilmingud, vaenulikkus ja sallimatus välismaalaste suhtes, antisemitism ning paremradikalism, omandab kasvava migratsiooni, maailmastumise ja euroopastumise tõttu üha suuremat tähtsust ning pakub ka tulevikus tõsist kõneainet. Migratsioon muudab ühiskonnad mitmekesisemaks, kuid selline mitmekesisus ja erinevus suurendab samas konfliktide teket.

Autor edastab artiklis vihakuritegude ilmingute ja põhjuste teoreetilise käsitluse. Ta püüab selgitada kuritegude motiive, analüüsida kurjategijate tausta ning anda ülevaate meetoditest, mida on rakendatud vastavate kuritegude ennetamiseks.

Kõigepealt toob autor välja kaks kriminoloogias esindatud vihakuritegude kontseptsiooni. Esimese lähenemise järgi on tegemist traditsioonilise kuriteoga, mille motiiviks on viha või vastumeelsus ohvri isiku suhtes. Kontseptsioon on suunatud kurjategija vaatlemisele. Teise lähenemise järgi on tegemist erilaadsete õigusrikkumistega, mis toovad kaasa massilise

ohvrite arvu ja ulatuslikud purustused. See käsitlusviis on orienteeritud ohvritele. Viha on sel juhul suunatud mingile üldisemale nähtusele, mida ohver sümboliseerib.

Vihakuritegu on seega vägivalda isiku või tema omandi suhtes, kelle kurjategija on välja valinud rassi, usuliste tõekspidamiste, rahvusliku või etnilise kuuluvuse, seksuaalse orientatsiooni, vaimse või füüsilise puude, soo või vanuse tõttu. Pärast 2001. a 11. septembri terrorirünnakuid Maailma Kaubanduskeskusele New Yorgis ja Pentagonile Washingtonis on selle kuriteoliigi hulka lisatud ka teatud ametkonda või institutsiooni kuulumisest põhjustatud vägivald. Vihakuriteod on sisuliselt sõnumikuriteod, sest nad mitte ainult ei kahjusta otsesid ohvreid, vaid edastavad ohusignaali ka ohvri sõpradele, pereliikmetele, ohvrigruppidele (vihatud vähemused), õigusriigile ja pluralistlikule ühiskonnale. Eesmärgiks on tekitada ohvrigrupile mulje, et nad on soovimatud ja neid ähvardab oht uuesti rünnakuobjektiks saada.

Selle kuriteoliigi eripära, materiaalse kasu saamise eesmärgil sooritatud kuritegudega võrreldes on asjaolu, et ohvril pole võimalik kuritegu ennetada, kuna kuulumise tõttu ohvrigruppi on tema ise ja tema vara pidevalt ohustatud. Sellega põhjustatakse ohvritele ka suurem psüühiline trauma, sest nad peavad elama pidevas pingelolukorras.

Euroopa kuritegevusstatistikat analüüsides nendib autor, et seda kuriteoliiki ei ole piisavalt teadvustatud, mistõttu jäävad väiksemad õigusrikkumised sageli politseis registreerimata. Kuna ohvrid on enamasti mõne vähemusgrupi esindajad, puudub neil usk politseisse. Suurbritannias on vihakuritegude ametlik registreerimiskvoot näiteks 5%, kusjuures keskmine kuritegude registreerimiskvoot Euroopas on 48,7% ja Suurbritannias isegi 58,7%. Saksamaal toimub hinnanguliselt 80 000 vihakuritegu aastas.

Kurjategijate vanuseline ja sooline uuring näitab, et kurjategijad on enamasti noored mehed: 97% alla 30-aastased, 67% alla 20. Noorte naiste osalus vihakuritegudes on 4,7%. Kurjategijate tuumiku moodustavad õppurid ja tudengid mitteformaalsetest ja organiseerimata gruppidest, kus keegi ei tunnetata isiklikku vastustust. Organiseeritud vihakuritegude hulk on jäänud 5% tasemele, kuid ka selles suunas täheldatakse kasvutendentsi. Need teod jäävad enamasti avastamata kuritegevuse hulka ning on suunatud teatud institutsioonide vastu nagu valitsushooned, kirikud, sünagoogid, kalmistud jne.

Vihakuritegevuse põhjustena toob autor välja erinevaid asjaolusid. Põhjuste hulgas on olulisel kohal sotsiaalne diskrimineerimine ja nõrgad inimestevahelised suhted tööstusele ja äritegevusele suunatud ühiskonnas, mistõttu 10-15% elanikkonnast on varjatult võõravaenulik ega taju sotsiaalset tegelikkust adekvaatselt.

Lisaks annab artikkel ülevaate sellelaadsete kuritegude ennetamisvõimalustest ning kirjeldab meetodeid vihakuritegude kontrolli alla saamiseks.

Refereerinud Tiia Melts

DOPINGUKURITEOD SOOME KRIMINAALSEADUSTIKUS

Essi Kinnunen

Dopingrikkokset rikoslakiin – uusin aseinen dopinginvastaiseen taisteluun?

Lakimies (2003) no. 2, s. 229-253.

Artiklis käsitletakse Soome kriminaalseadustiku muudatusi, mis hakkasid kehtima 1. septembrist 2002. Kriminaalseadustiku uuendus puudutab tervise ja turvalisusega seotud kuritegusid, mille alla kuuluvad tervisevastased kuriteod, geenitehnoloogia, aatomienergia kasutamise ja ravimitega seotud kuriteod. Kõige elavamast vastukajast tekitas dopingu kriminaliseerimine, mida võimendas 2001. aasta Lahti suusatamise maailmameistrivõistlustel puhkenud dopinguskandaal. Artiklis arutletakse dopingu kriminaliseerimise mõttekuse üle ja otsitakse vastust küsimusele, miks on dopinguprobleem spordi piiridest väljunud ja muutunud õiguslikku reguleerimist vajavaks probleemiks.

Dopinguga seotud küsimused olid Soomes päevakorras ka enne Lahti dopinguskandaali. Juba 1990. aastate algul arutati Põhjamaade Nõukogus dopinguinete keelustamist ja jõuti seisukohale, et arstiteaduses mitte kasutatavad dopinguinete tuleb kriminaliseerida kõigis liikmesmaades. Soomes peetud arutelude käigus kaaluti eriseaduse kehtestamise otstarbekust, kuid lõpuks otsustati, et dopingukuriteid lisatakse kriminaalseadustikku ja nende regulatsioon peaks sarnanema narkootiliste ainete käsitlemisele. Valitsus on dopinguinete kriminaliseerimist põhjendanud järgmiselt: dopinguinete kasutamisega seonduvad tervisekahjustused; on vaja kaitsta ausat võistlust spordis; on vaja tõhusamaid karistusi; dopingukuriteid jäävad avastamata ja karistamata, kuna dopingut käsitletakse õigusaktides ravimina.

Dopinguga seotud vaidluste käigus on esile kerkinud vastandlikke seisukohti. Artikli autori hinnangul on spordiringkondade uue "dopinguseadusega" seotud ootused ülemäära suured: seadus ei suuda hõlmata kõiki dopinguaineid ja hormoonide kasutamisega seonduvat, ta loetleb vaid kõige ohtlikumaks peetavad ained. Pealegi pole dopinguga kasutamine kriminaalkorras karistatav, seadusemuudatuste eesmärk on eelkõige panna piir dopinguinete levikule ja teha dopinguprobleem nähtavaks.

Sotsioloogilis-konstruktiiivse vaatenurga esindaja Pertti Hemánuse põhiväide on, et arutelu dopinguga seotud probleemide arutelu käigus toimus ka õiguslik mõttevahetus. Juristid nägid teatavaid küsitavusi dopinguinete loetelus ning leidsid, et enne dopinguinete keelustamist oleks tulnud läbi viia ulatuslikke uurimusi, sealhulgas ka dopinguga seotud kahjulikust mõjust tervisele, dopinguturust, kasutajate vanusest ning õigusliku reguleerimise võimalustest.

Dopinguga seotud probleemide arutelu käigus toimus ka õiguslik mõttevahetus. Juristid nägid teatavaid küsitavusi dopinguinete loetelus ning leidsid, et enne dopinguinete keelustamist oleks tulnud läbi viia ulatuslikke uurimusi, sealhulgas ka dopinguga seotud kahjulikust mõjust tervisele, dopinguturust, kasutajate vanusest ning õigusliku reguleerimise võimalustest.

Artikli lõpuosa on pühendatud dopingukuritegude tunnuste tutvustamisele ja tõlgendamisele uute reeglite kohaselt. Seadus keelab dopinguinete loata valmistamise, maaletoomise ja levitamise. Karistatavad on nii keelatud ainete müümine, vahendamine kui ka teisele andmine (loetelu sarnaneb narkootikumide levitamise tunnustele), samuti on karistus ette nähtud salakaubana sisse toodud ainete omamise eest. Oluliseks uuenduseks on, et ka keelatud dopinguinete valmistamise, salakaubanduse ja levitamise katse loetakse kuriteoks.

Kokkuvõtteks tõdeb artikli autor, et dopinguga kriminaliseerimine on osa ühiskonna keelupoliitikast nii nagu suhtumine alkoholi, tubakasse ja uimastitesse. Dopinguga seotud olukord muutunud kahel moel: dopinguinete kasutamise karistamäärade suurendamine ja varasemaga võrreldes karmimad ja dopinguinete valmistamise ja levitamise katse muutmise karistatavaks on laiendanud dopinguga seotud kuritegude piiri.

Refereerinud Katrin Ordlik

PÄRIMUSTEADMISTE KAITSE

Bernard O'Connor

Protecting traditional knowledge: an overview of a developing area of intellectual property law

Journal of World Intellectual Property. Vol. 6 (2003) no. 5, p. 677-698.

Artiklis antakse ülevaade pärimusteadmiste õigusliku kaitse võimalustest ning pärimusteadmiste tunnustamise ja kaitsmise vajadusest. Autor vaatlleb, milliseid võimalusi

pakub bioloogilise mitmekesisuse konventsioon ning kuidas rakendub intellektuaalomandi õigus pärimusteadmiste kaitseks rahvusvahelisel ja riiklikul tasandil. Tutvustatakse nende riikide kogemust, kes on loonud uusi *sui generis* süsteeme pärimuslike teadmiste kaitseks ja kirjeldatakse kaitsevõimalusi WTO ja TRIPS-kokkuleppe raames.

Pärimusteadmised on põlisrahvaste ja põliskogukondade kollektiivsed teadmised, mida antakse edasi põlvest põlve. Nende hulka võib lugeda teadmisi:

- taimedest ja loomadest ning nende omadustest;
- mineraalidest ja sooladest ning nende omadustest;
- orgaaniliste ja anorgaaniliste ainete kombinatsioonidest;
- protsessidest ja tehnoloogiatest;
- isikliku tervise ja heaolu suurendamisest;
- kollektiivse tervise ja heaolu suurendamisest;
- kunstilisest eneseväljendusest.

Pärimusteadmiste säilitamine, arendamine, kaitse ja õiglane kasutamine on viimasel ajal pälvunud kasvavat rahvusvahelist tähelepanu. Siiski tuleb tunnistada, et adekvaatset õiguslikku kaitsemehhanismi, mis oleks võrreldav muude intellektuaalomandi liikide kaitsega, pole olemas. Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon on ainus siduv rahvusvaheline kokkulepe, mis sisaldab selgesõnalist viidet pärimusteadmistele. Pärimusteadmiste kaitse kohustus lepinguosalistele on kirjas artiklis 8 (j), mis ütleb: "siseriikliku seadusandluse alusel respektoida, hoida ja säilitada traditsioonilisi eluviise kehtastavate kohalike põliskogukondade teadmisi, uuendusi ja tavasid, mis puudutavad bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja säästvat kasutamist; aidata selliste teadmiste, uuenduste ja tavade kandjate heakskiidul ja osalemisel kaasa nende laiemale rakendamisele ning ergutada sellest saadavate tulude õiglast jaotamist".

Artiklis kirjeldatakse konkreetseid biopiraatluse juhtumeid, kus rahvusvaheline korporatsioon või üksikisikud on patendi läbi usurpeerinud pärimusteadmisi. Patendivaidlustes on mitmel juhul saavutatud pärimusteadmiste kaitse seisukohalt positiivseid lahendeid ja vastavad patendid on tühistatud, kuna ei ole täidetud uudsuse nõue ega ole midagi leiutatud, vaid on taotletud patenti sadu või isegi tuhandeid aastaid tuntud taime kasutamisele.

WIPO korraldas 2002. aastal küsitluse ja kogus andmeid riikide kohta, kus on kasutatud intellektuaalomandi õiguskaitsevahendeid pärimusteadmiste kaitseks. Niisugustest juhtumitest andsid teada Austraalia, Kanada, Colombia, Kasahstan, Uus-Meremaa, Venemaa, Venezuela ja Vietnam. Mitmel pool on aga jõutud järeldusele, et kehtiv intellektuaalomandi kaitsesüsteem ei võimalda adekvaatset kaitset traditsioonilisele vaimsele pärandile. Eriseadused on loodud Brasiilias, Costa Ricas, Guatemalas, Panamas, Filipiinidel, Samoas ja Venezuelas; reas riikides on eriseadused loomisel.

Refereerinud Giina Kaskla

UUED ÕIGUSRAAMATUD EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUS

juuli-september 2003

Õiguse üldküsimused

IX Riigikogu stenogrammid 2003. - Tallinn : Riigikogu Kantslei dokumendiosakond, 2003-.
1. kd. : IX istungjärg : 13. jaanuar - 13. veebruar. Erakorralised istungjärgud [p.o. erakorraline istungjärg] : 25. veebruar 2003. - 2003. - XXXVIII, 1.-615. + hääletustabelid.

Märksõnad: parlamendid/istungjärgud/Eesti/stenogrammid

Kohaviit: 3-03-01286

Anepaio, Toomas ; Hussar, Ave ; Jaanimägi, Katri ; Kaugia, Silvia ; Land, Kristi ; Oile, Vallo ; Roosma, Peeter. Sissejuhatus õigusteadusesse. - Tallinn : Juura, 2003. - 231 lk. -
Bibl. lk. 231 ja peatükkide lõpus. - (Loengud). - Kasutatud õigusaktide lühendid lk. 15-16.
ISBN 9985-75-126-4

Märksõnad: õigusteadus/õigusteooria/kõrgkooliõpikud/loengud

Kohaviit: 2-03-07198

Bibliographia Juridica Estonica 2002 = Eesti õigusbibliograafia = Legal literature of Estonia
= Estnische Rechtsbibliographie / koost. Maia Ruttu ; toim. Katrin Ordlik. - Tallinn : Eesti
Rahvusraamatukogu, 2003. - 140 lk. - Nimeregister lk. 125-137. - Rubriigiloend lk. 138-140.
ISSN 1406-5142

Märksõnad: õigusteadus/Eesti/bibliograafiad/aastaraamatud

Kohaviit: PE A/1636 ; 2002

Kavonius, Petter. Tarpeidenmukainen oikeuseriaateajattelu : tutkimus
oikeuseriaateajattelun viehätysvoiman perusteista. - Helsinki : Suomalainen
Lakimiesyhdistys, 2003. - XXIX, 475 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-
sarja ; 238).

ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-206-1

Märksõnad: õigusteadus/õigusnormid/teadusmetodoloogia/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 ; 238

Kiris, Advig ; Kukrus, Ants ; Nuuma, Poigo ; Oidermaa, Enno. Õiguse alused : õpik
majanduseriala üliõpilastele / koost. Advig Kiris ; Tallinna Tehnikaülikool, majandusõiguse
õppetool. - Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, c2003. - 428 lk. - Bibl. peatükkide
lõpus, joonealustes märkustes ja lk. 401-405. - Ainejuht lk. 406-428.

ISBN 9985-59-363-4

Märksõnad: õigusnormid/õigussüsteemid/õigusallikad/õigusteooria/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-03-07484

Mikiver, Monika ; Põllumäe, Sander. Sissejuhatus õigusesse : [õppematerjal]. - Tallinn :
Sisekaitseakadeemia, c2003. - 159 lk. - Bibl. joonealustes märkustes.

ISBN 9985-67-074-4

Märksõnad: õigusnormid/õigusteooria/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-02303

Riigikogu kroonika 2002/2003 : (09. 09. 2002 - 22. 03. 2003) / koost. Piret Viljamaa. -
Tallinn : Eesti Rahvusraamatukogu, 2003. - 95 lk.

ISSN 1406-409X

Märksõnad: parlamendid/teatmikud/Eesti/aastaraamatud
Kohaviit: PE A/1698 ; 2002/2003

Riigikogu Toimetised [nr. 7]. - Tallinn : Riigikogu Kantselei, 2003. - 272 lk.

Märksõnad: parlamendid/Eesti/toimetised/poliitika/sotsiaalpoliitika
Kohaviit: PE A/1746 ; 7

Siltala, Raimo. Oikeustieteen tieteenteoria. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XVIII, 983 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 234).

ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-198-7

Märksõnad: õigusteadus/teadusmetodoloogia/positivism/õigusallikad/õigusnormid/
õigusteooria

Kohaviit: PL A/1815 ; 234

Taekema, Sanne. The concept of ideals in legal theory. - The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2003. - ix, 249 lk. - (Law and philosophy library ; 63).

ISBN 90-411-1971-X

Märksõnad: õigusteooria/õigusfilosoofia

Kohaviit: PL A/493 ; 63

Vissak, Helle ; Vissak, Jüri. Juriidiline vestmik-teatmik : eesti-vene/vene-eesti =

Юридический разговорник-справочник : эстонско-русский/русско-эстонский. - Tallinn :
Estada Kirjastus, 2003. - 574 lk.

ISBN 9985-9463-2-4

Märksõnad: eesti keel/vene keel/vestmikud/oskussõnastikud/teatmikud/õpikud

Kohaviit: 2-03-06099

Tsiviilõigus

Korteriühistu töö korraldus : käsiraamat / koost. Jelena Rootamm-Valter ; konsultandid:
Aslan Liivak, Antero Habicht, Ivar Kurvits. - Tallinn : Vastus, 2003. - 191 lk. + 1 CD-ROM. -
Bibl. lk. 131-135. - Dokumentide näidised lk. 140-191.

ISBN 9985-9416-1-6

Märksõnad: korteriühistud/asutamine/dokumendid/asjaajamine/likvideerimine/elamuõigus/
käsiraamatud

Kohaviit: 2-03-07574

Лубшев, Ю. Адвокатура в России : учебник для студентов высших учебных заведений.
- 2-е издание. - Москва : Профобразование, 2002. - 832 lk.

ISBN 5-94297-003-3

Märksõnad: advokatuur/advokaadid/õigusajalugu/Venemaa/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 1-03-03234

Sein, Karin. Peamised muudatused tsiviilseadustiku üldosa seaduses : [õppematerjal]. -
Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 20 lk.

Märksõnad: tsiviilõiguse üldosa/muudatused/kaasused (jur.)/Eesti/õigusaktid/
õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01311

Sein, Karin. Võlaõigus : üldosa : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 21
lk.

Märksõnad: võlaõigus/lepinguõigus/lepingud/tehingud/Eesti/kaasused (jur.)/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01381

Thieme, Werner. Das Deutsche Personenrecht. - Berlin : Duncker, 2003. - 307 lk. - (Schriften zum öffentlichen Recht ; 905).

ISSN 0582-0200

ISBN 3-428-10980-5

Märksõnad: isikud/füüsilised isikud/juriidilised isikud/isikuõigused/eraõigus/avalik õigus/Saksamaa

Kohaviit: PL A/4418 ; 905

Tiivel, Rein. Asjaõigus : üldosa : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2003. - 84 lk. - Bibl. lk. 83-84 ja joonealustes märkustes.

ISBN 9985-67-076-0

Märksõnad: asjaõigus/kinnisvara/kinnistusraamatud/kinnistamine/omandiõigus/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01308

Uusen, Triin. Lepinguvälised võlasuhted : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2003. - 29 lk.

ISBN 9985-67-084-1

Märksõnad: võlaõigus/nõudeõigus/alusetu rikastumine (jur.)/kahju tekitamine/avalik-õiguslikud juriidilised isikud/hüvitised/kaasused (jur.)/Eesti/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01105

Intellektuaalne omand

Davison, Mark J. The legal protection of databases. - Cambridge, UK [etc.] : Cambridge University Press, 2003. - xxxix, 316 lk. - (Cambridge studies in intellectual property rights).

ISBN 0-521-80257-1

Märksõnad: andmebaasid/autoriõigus/õiguskaitse/õigusaktid/Euroopa Liidu maad/Ameerika Ühendriigid

Kohaviit: 2-03-06825

Ownership of the copyright in works and the patent right in inventions created by employees : in Finland, Sweden, Germany, Austria, the United Kingdom, Estonia and Argentina / ed. Sanna Wolk, Christine Kirchberger, Ulrika Nyh, Silvina Penalzoa, Hanna Seppänen, Kerli Tuuts. - Stockholm : Institutet för immaterialrätt och marknadsrätt, 2002. - 66 lk. - (Skripter (Institutet för immaterialrätt och marknadsrätt vid Stockholms universitet) ; 120).

ISBN 91-7223-148-3

ISSN 0348-6990

Märksõnad: autoriõigus/töötajad/leiutised/patendiõigus/Euroopa Liidu maad/Eesti/Argentiina

Kohaviit: PL A/5003 ; 120

Äriõigus

Firma asutamisdokumendid : [elektrooniline teavik]. - [Pärnu] : Steinmark Konsultatsioonid, 2003. - 1 CD-ROM.

Märksõnad: ettevõtted/äriregistrid/dokumendid/näidised/Eesti

Kohaviit: Ec-00503

Kikas, Evi ; Treumann, Mare. Raamatupidamise sise-eeskirjade koostamine : kommenteeritud juhend. - Tallinn : Agitaator, 2003. - 181 lk. - Bibl. lk. 181. - Mõisted lk. 156-180. + 1 CD-ROM.

ISBN 9949-10-038-0

Märksõnad: raamatupidamine/dokumendid/aruandlus/eeskirjad/kommentaariid
Kohaviit: 2-03-06266

Konkurentsiseadus : kommentaarid / [autorid: Sirje Adamson, Ants Kukrus, Margit Lahevec, Anneli Laurits, Svetlana Ljutova, Maire Loor, Anna Mazur, Margo Merisaar, Natalja Ollõkainen, Aini Proos, Juhan Põldroos, Katrin Tasa, Aime Võsu ; koost. Juhan Põldroos ; eess.: Peeter Tammistu] ; Konkurentsiamet, Tallinna Tehnikaülikool, majandusõiguse õppetool. - Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, 2003. - 154 lk. - Bibl. joonealustes märkustes.

ISBN 9985-59-360-X

Märksõnad: konkurentsioigus/kõlvatu konkurents/Eesti/seadused (jur.)/kommentaariid
Kohaviit: 2-03-07492

Kuoppamäki, Petri. Markkinavoiman sääntely EY:n ja Suomen kilpailuoikeudessa. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XC, 1393 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 239).

ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-207-X

Märksõnad: konkurentsioigus/konkurentsipoliitika/Euroopa Ühendus/
Euroopa Liidu õigus/turumajandus/Soome/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 ; 239

Kärsna, Olavi. Mida peaks raamatupidaja teadma FIE raamatupidamisest. - Tallinn : Raamatupidaja.ee, 2003. - 62 lk. - (Raamatupidaja.ee 12 käsiraamatut ; 10/12).

ISBN 9985942906

Märksõnad: eraettevõtlus/raamatupidamine/füüsilised isikud/maksustamine/käsiraamatud
Kohaviit: 2-03-06324

Viitanen, Klaus. Lautakuntamenettely kuluttajariitojen ratkaisukeinona. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XLII, 564 lk. - Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 240).

ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-209-6

Märksõnad: tarbijakaitse/tarbijakaitseõigus/tarbijad/kaebused/vaidluste lahendamine/
lepitamine/Soome/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 ; 240

Tööõigus

Töökeskkonna dokumentide näidised : [elektrooniline teavik]. - Tallinn : Ten-Team, 2003. - 1 CD-ROM.

Märksõnad: töökeskkond/tööohutus/töökaitse/töötervishoid/näidised

Kohaviit: Ec-00498

Sotsiaalhooldusõigus

Koppel, Agris ; Lambot, Kadi ; Tarien, Helvi ; Tempel, Endla ; Näripea, Vaike. Ravikindlustus praktikas : ravikindlustuse seaduse [paragrahv] 1-73 kommenteeritud väljaanne. - Tallinn : Käsiraamatute Kirjastus, 2003. - 135 lk.

Märksõnad: ravikindlustus/haigushüvitised/Eesti/seadused (jur.)/kommentaariid/
käsiraamatud

Kohaviit: 2-03-07520

**Sosiaalne luototus : opas luototuksen käynnistäjälle. - Helsinki : Sosiaali- ja terveysministeriö, 2003. - 58 lk. - (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita ; 2003:6).
ISSN 1236-116X
ISBN 952-00-1350-4
Märksõnad: sotsiaalne turvalisus/sotsiaalne heaolu/vaesus/Soome/käsiraamatud
Kohaviit: PL A/4276 ; 2003, 6**

Keskkonnaõigus

Kokko, Kai. Biodiversiteettiä turvaavat oikeudelliset periaatteet ja mekanismit. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XXXII, 306 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 243).
ISSN 0356-7206
ISBN 951-855-212-6
Märksõnad: bioloogiline mitmekesisus/looduskaitse/maastikukaitse/keskkonnakaitse/õiguskaitse/dissertatsioonid
Kohaviit: PL A/1815 ; 243

Sanden, Joachim. Introduction to international environmental law : challenges and approaches of tackling global problems. - Tallinn : Juura, 2003. - 164 lk. - Bibl. lk. 154-160.
ISBN 9985-75-125-6
Märksõnad: keskkonnakaitse/merekaitse/kemikaalid/inimõigused/rahvusvaheline õigus/rahvusvahelised lepingud/kõrgkooliõpikud
Kohaviit: 2-03-07476

Fimantsõigus

2002. a. riigieelarve täitmise aruanne. - Tallinn : Rahandusministeerium, 2003. - 135 lk.
Märksõnad: riigieelarve/Eesti/aruanded/aastaraamatud
Kohaviit: PE B/2376 ; 2002

Osanik, Rainer. Maksuvaidlused ja maksuprobleemid. - Tallinn : Raamatupidaja.ee, c2003. - 68 lk. - (Raamatupidaja.ee 12 käsiraamatut ; 11/12). - Maksuhalduri haldusaktid lk. 64. - Bibl. lk. 67-68 ja joonealustes märkustes.
ISBN 9985-9429-0-6
Märksõnad: maksuõigus/maksustamine/maksukorraldus/kontroll/revisjon/väärteod/haldusmenetlus/Eesti/käsiraamatud
Kohaviit: 2-03-07194

Karistusõigus

Aas, Krista ; Aas, Norman ; Hirvoja, Martin ; Siitam, Kristel. Karistusõigus : eriosa : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 128 lk. - Bibl. lk. 126-128.
Märksõnad: süüteod/isikuvastased kuriteod/varavastased kuriteod/ametialased süüteod/majanduskuriteod/intellektuaalne omand/karistused/kaasused (jur.)/Eesti/õppematerjalid/õigusaktid
Kohaviit: 3-03-01378

Aas, Norman ; Feldmanis, Laura ; Hirvoja, Martin ; Jaggo, Olavi ; Lembit, Aivar. Karistusõigus : üldosa : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 69 lk. - Bibl. lk. 69.
Märksõnad: kriminaalõigus/süüteod/kuriteod/karistused/Eesti/õppematerjalid/õigusaktid
Kohaviit: 3-03-01320

Мухин, А. Российская организованная преступность и власть : история взаимоотношений. - Москва : Центр политической информации, 2003. – 384 lk.
ISBN 5-93866-011-4

Märksõnad: organiseeritud kuritegevus/maffia/võim/kuritegevus/Venemaa/1980-ndad/
1990-ndad/2000-ndad
Kohaviit: 2-03-05569

Организованный терроризм и организованная преступность / под. ред. А. Долговой. -
Москва : Российская криминологическая ассоциация, 2002. - 304 lk.
ISBN 5-87817-034-5

Märksõnad: terrorism/organiseeritud kuritegevus/terrorismivastane võitlus/salakaubandus/
Venemaa/artiklikogumikud
Kohaviit: 2-03-05568

Penal law reform and new penal law: Estonia in Europe / [editor-in-chief Paul Varul ;
translators Sigrum Fricke, Kadri Kivistik ; preface: Jaan Sootak]. - Tartu : Iuridicum : Interlex
Legal Translations Ltd. (distribution), 2003. - 213 lk. - Bibl. joonealustes märkustes. -
(Juridica international : law review University of Tartu, Estonia ; 8).
ISSN 1406-1082

ISBN 9985-870-17-4
Märksõnad: kriminaalõigus/õigusreformid/õigusloome/Eesti/Euroopa/artiklikogumikud
Kohaviit: PE B/1875 ; 8

Rikosoikeudellisia kirjoituksia. VII : Pekka Koskiselle 1. 1. 2003 omistettu / [toimittajat:
Raimo Laht, Tapio Lappi-Seppälä]. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XII,
349 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 237).
ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-204-5
Märksõnad: kriminaalõigus/kriminaalpoliitika/kriminoloogia/karistused/artiklikogumikud
Kohaviit: PL A/1815 ; 237

Sootak, Jaan. Karistusõiguse alused. - Tallinn : Juura, 2003. - 276 lk. - Bibl. lk. 262-274.
ISBN 9985-75-119-1

Märksõnad: kuritegevus/süüteod/kriminaalõigus/kriminaalpoliitika/kõrgkooliõpikud
Kohaviit: 2-03-06375

Sootak, Jaan. Süüteomõiste ja deliktstruktuur. - Tallinn : Juura, 2003. - 57 lk. - Bibl. lk. 56-
57. - (Loenguid karistusõiguse üldosast ; 2).
ISBN 9985-75-120-5

Märksõnad: õigusteooria/süüteod/õigusrikkumised/õppematerjalid
Kohaviit: 2-03-06372

Sootak, Jaan. Varavastased süüteod : õppevahend õigusteaduskonna üliõpilastele. - Tallinn :
Juura, 2003. - 192 lk. - Bibl. lk. 189-191. - (Loenguid karistusõiguse eriosast ; 2).
ISBN 9985-75-121-3

Märksõnad: varavastased kuriteod/kriminaalõigus/õppematerjalid
Kohaviit: 2-03-07178

Волевозд, А. Противодействие компьютерным преступлениям : правовые основы
международного сотрудничества. - Москва : Юрлитинформ, 2002. - 485 lk.
ISBN 5-93295-041-2

Märksõnad: kuritegevus/arvutikuriteod/andmekaitse/Internet/rahvusvaheline koostöö/
rahvusvahelised lepingud
Kohaviit: 2-03-04755

Menetlusõigus

Eerik, Meelis ; Ploom, Tristan. Väärteomenetlus : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. - 33 lk. - Bibl. joonealustes märkustes.

Märksõnad: väärted/haldusmenetlus/Eesti/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01314

Huovila, Mika. Periaatteet ja perustelut : tutkimus käräjäoikeuden tuomion faktaperusteluista prosessuaalisten periaatteiden valossa arvoituna. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XXV, 427 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 242).

ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-211-8

Märksõnad: ringkonnakohtud/legitiimsus/õiguskaitsse/meetodid/kohtulahendid/Soome/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 ; 242

Härmand, Kai. Tsiviilmenetlus : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2003. - 33 lk. - Bibl. lk. 33

ISBN 9985-67-081-7

Märksõnad: tsiviilkohtumenetlus/õppematerjalid

Kohaviit: 3-03-01302

Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen : in vier Bänden : 2. Band / 1. Teilband / herausgegeben von Hans W. Fasching, unter Mitwirkung von Andreas Konecny ; bearbeitet von Ena-Marlis Bajons... [et al.]. - 2., völlig Neubearb. Aufl. - Wien : Manz, 2002. - 976 lk.

ISBN 3-214-04398-6

Märksõnad: tsiviilkohtumenetlus/Austria/seadused (jur.)/kommentaariid

Kohaviit: 2-03-05753

Nuorisoriostoimikunnan mietintö / [Oikeusministeriö] = Ungdomsbrottskommissionens betänkande [i.e. betänkande] / [Justitieministeriet]. - Helsinki : Oikeusministeriö, 2003. - 272 lk. - (Komiteanmietintö ; 2003:2).

ISSN 0356-9470

ISBN 952-466-014-8

Märksõnad: eeluurimine/kohtumenetlus/alaealiste kuritegevus/karistused/karistusest vabastamine/õigusloome/võrdlev analüüs/Soome/Euroopa

Kohaviit: PL A/4179 ; 2003, 2

Pölönen, Pasi. Henkilötodistelu rikosprosessissa. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XXXIV, 622 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 236).

ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-203-7

Märksõnad: kriminaalmenetlus/tõendamine (jur.)/tunnistajad/ülekuulamine/uurimistoimingud (jur.)/Soome/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 ; 236

Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean välimietintö / [Oikeusministeriö] = Mellanbetänkande av kommittén för utveckling av domstolsväsendet / [Justitieministeriet]. - Helsinki : Oikeusministeriö, 2003. - 68 lk. - (Komiteanmietintö ; 2003:1).

ISSN 0356-9470

ISBN 952-466-131-4

Märksõnad: kohtusüsteemid/kohtumenetlus/õiguskaitse/õigusloome/Soome
Kohaviit: PL A/4179 ; 2003, 1

Riigiõigus

Constitutional justice, east and west : democratic legitimacy and constitutional courts in post-communist Europe in a comparative perspective / ed. by Wojciech Sadurski. - The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2003. - x, 450 lk. - (Law and philosophy library ; 62).
ISBN 90-411-1883-7

Märksõnad: konstitutsionalism/demokraatia/legitiimsus/konstitutsioonikohtud/
postsotsialistlikud riigid/võrdlev analüüs/õigusteooria/Ida-Euroopa/Kesk-Euroopa/
artiklikogumikud
Kohaviit: PL A/493 ; 62

Erakond ja/või valimisliit : Õiguskantsleri rahvusvaheline teaduskonverents : 15.-16. mai
2003, Tallinn. - Tallinn : [Eesti Vabariigi Õiguskantsleri Kantselei], 2003. - 137 l. eraldi
mapis.

Märksõnad: õiguskantslerid/parteid/valimisliidud/valimisõigus/rahvusvaheline
koostöö/konverentsid
Kohaviit: 4-03-00129

Mõttus, Aaro. Riigiõigus : ülevaatekonspekt : [õppematerjal]. - Tallinn :
Sisekaitseakadeemia, 2002. - 62 lk. - Bibl. lk. 60-61.

Märksõnad: põhiseadused/valitsused/parlamendid/presidendid/kohtud/põhiõigused/
õigusloome/Eesti/õppematerjalid
Kohaviit: 3-03-01396

Haldusõigus

Lind, Kaspar. Riigivastutusõigus : [õppematerjal]. - Tallinn : Sisekaitseakadeemia, 2002. -
28 lk. - Bibl. joonealustes märkustes.

Märksõnad: haldusmenetlus/täitemenetlus/kahju tekitamine/hüvitised/vastutus/
kohustused/riigivastutus/Eesti/õppematerjalid/õigusaktid
Kohaviit: 3-03-01322

Mikiver, Monika. Haldusmenetlus ja haldusakti koostamine : [õppematerjal]. - Tallinn :
Sisekaitseakadeemia, 2002. - 42 lk.

Märksõnad: haldusmenetlus/haldusaktid/Eesti/õppematerjalid/õigusaktid
Kohaviit: 3-03-01387

Pope, Jeremy. Korruptsiooni ohjeldamine : rahvusliku terviklikkuse süsteem / [tlk. Mihkel
Allik ... jt. ; eess.: Peter Eigen]. - Tallinn : Jaan Tõnissoni Instituut, [2003]. - 324 lk. - Bibl.
joonealustes märkustes. - (TI Käsiraamat).

ISBN 9985-9270-8-7

Märksõnad: avalik teenistus/korruptsioon/kriminaalpreventsioon/ombudsmanid/
põhiseaduslikkuse järelevalve/riigihanked/avalik sektor/erasektor/kriminaalõigus/
käsiraamatud
Kohaviit: 3-03-01225

Põllumäe, Sander. Kohaliku omavalitsuse funktsioneerimine ja õigus : [õppematerjal]. -
Tallinn : Sisekaitseakadeemia, c2003. - 66 lk. - Bibl. joonealustes märkustes.
ISBN 9985-67-090-6

Märksõnad: halduskorraldus/haldusjaotus/kohalikud omavalitsused/Eesti/õppematerjalid
Kohaviit: 3-03-02328

Tollikäsiraamat / koost.: Lembar Kivistik, Marek Uusküla, Jaan Õmblus. - [Viljandi] :
Kivistik Consult, 2002. - Lahtised lehed.

Märksõnad: toll/tollieeskirjad/Eesti/seadustikud/õigusaktid/käsiraamatud

Kohaviit: 3-03-01328

Rahvusvaheline õigus

Mäki-Petäjä-Leinonen, Anna. Dementoituvan henkilön oikeudellinen asema. - Helsinki :
Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2003. - XXXII, 383 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen
julkaisuja. A-sarja ; 241).

ISSN 0356-7206

ISBN 951-855-210-X

Märksõnad: inimõigused/vaimupuudega inimesed/dementsus/õiguslik seisund/õiguskaitse/
õigusvõime/põhiõigused/Soome/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 ; 241

Nurmela, Ilona ; Almann, Lauri ; Tuulas, Viktoria ; Vainomaa, Madis. Rahvusvaheline
eraõigus. - Tallinn : Juura, 2003. - 191 lk. - (Loengud). - Bibl. lk. 177-182. - Märksõnastik lk.
183-191.

ISBN 9985-75-122-1

Märksõnad: rahvusvaheline eraõigus/asjaõigus/pärimisõigus/võlaõigus/perekonnaõigus/
tsiviilkohtumenetlus/kõrgkooliõpikud/loengud

Kohaviit: 2-03-07479

Шумилов, В. Международное экономическое право в эпоху глобализации. - Москва :
Международные отношения, 2003. - 272 lk.

ISBN 5-7133-1104-X

Märksõnad: rahvusvahelised majandussuhted/globaliseerumine/geopoliitika/
majandusõigus/äriõigus

Kohaviit: 2-03-08008

Koostanud Maia Ruttu